E. I. ROMBANDEEVA

Lakó György, a manysi nyelv kutatója

1952 márciusában Aleksandr Ivanovič Popov professzor, a Leningrádi Zsdanov Egyetem finnugor tanszékének vezetője behívott a szobájába, és közölte, hogy egy magyar professzor érkezett Moszkvába, aki manysi nyelvet akar tanulni. Moszkvában nem találtak számára megfelelő szakembert, ezért a leningrádi kollégákhoz fordultak segítségért. Kiderült, hogy van itt egy diáklány, aki jól tudja az anyanyelvét, és segítségére lehet a magyar professzornak. Megijedtem, mondtam, hogy eddig csak gyerekeknek tanítottam manysi nyelvet, el sem tudom képzelni, hogy hogyan kell felnőtteket tanítani. Popov megnyugtatott, azt mondta, hogy ez az úr egyáltalán nem tud manysiul, bármit mondhatok neki, mindennek örülni fog. Ezzel elváltunk, órára kellett mennem, harmadéves egyetemista voltam akkor.

Egy idő múlva megint szólt Popov professzor, hogy megérkezett a magyar vendég, meg kell beszélnünk, milyen módon folyik majd a tanulás. Nagyon izgultam, hiszen addig sohasem találkoztam külföldivel, pláne professzorral!

Átmentünk Popovval a Szovjet Tudományos Akadémia leningrádi székházába, az Egyetemi rakpart 5. alá. A bejáratnál fogadtak bennünket, és elvezettek a Nyelvtudományi Intézet tudományos titkárához. Két ember volt a szobában. Az egyik egy magas, elegáns, szemüveges úr, a másik egy nagydarab, jóltáplált férfi. Popov professzor bemutatott engem, elmondta, hogy két évig dolgoztam tanárként, mielőtt az egyetemre jöttem. Ők is bemutatkoztak, egyikük a magyar professzor, a másik a moszkvai kísérője. Annyira izgultam, hogy nem jegyeztem meg a nevét.

Másnap elkezdődött a közös munka. Lakó professzor elém rakott egy könyvet, hogy olvassam, de mivel latin betűs volt, nem voltam rá képes. Ekkor a professzor megkérte a kísérőjét, hogy hozzon egy másik könyvet. Az kiment, és hamarosan az 1950-es kiadású manysi ábécéskönyvvel tért vissza. Ennek alapján kezdtünk dolgozni. A kísérő az első néhány nap bent ült a szobában, de nem avatkozott a munkába. Később elmaradt, csak a hónap végén láttam újra.

A foglalkozásaink nyugodt hangulatban folytak, Lakó professzor nagyon udvarias, tapintatos ember volt. Néhány találkozás után már nem izgultam, nyugodtan olvastam, beszéltem, újra és újra kiejtettem a szavakat, ha kérte. Állandóan azt éreztem, hogy milyen nehéz olvasnom a szöveget. Először meg kellett értenem, hogy miről van szó, csak azután tudtam helyesen kiejteni a szót vagy a mondatot. Akkor, 1952-ben még nem tudtam, hogy miért olyan nehéz nekünk manysiknak olvasnunk. Később jöttem rá, hogy azért volt nehéz, mert az akkori írásban nem jelölték a hosszú magánhangzókat.

Nyelvtudományi Közlemények 106. 350–351.

Egy dolog volt, ami zavart: Lakó professzor túlzott udvariassága. Az óra végén minden alkalommal kikísért a ruhatárig, és felsegítette a vállamra kopott kabátomat, amit nagyon szégyelltem. Bármennyire is igyekeztem egyedül felöltözni, ő mindig megelőzött, és feladta a kabátomat…

1954 márciusában meghívtak Moszkvába, mondván, hogy újra itt van Lakó professzor, és kérdéseket szeretne intézni hozzám a két évvel korábbi munkánkkal kapcsolatban. Egy nyelvészeti konferenciára érkezett, és szeretne velem találkozni. Ez volt a második találkozásunk.

Két évvel később kaptam egy kemény kötésű könyvet, rajta arany betűkkel: Rombandeevának. Ez volt Lakó Györgynek az „Északi-manysi nyelvtana" (1956), melynek egyik példányát beköttette a számomra. Azóta is használom ezt a könyvet. Amikor már magam is jobban értettem a fonetikához, meggyőződtem róla, hogy Lakó György kivételesen gondosan kidolgozta az északi manysi hangtant. Látható a munkáiból, hogy páratlanul jól képzett, érzékeny fülű nyelvész volt.

Az 1970-es évek óta foglalkozom az északi manysi nyelvjárás egységes írásbeliségének a kidolgozásával. Munkámban eredményesen felhasználtam Lakó György megfigyeléseit is. Idén júniusban több manysi tárgyú könyvemmel együtt a Lakó professzortól ajándékba kapott könyv is szerepelt azon a kiállításon, melyet a Finnugor Világkongresszus tisztelére rendeztünk intézetünk könyvtárában. A legnagyobb sajnálatomra ezt a könyvet, melyből csak egyetlen példány létezik, ellopta valaki a kiállításból.